

2177-2

2

NOVÉ DIVADLO

UMĚLECKÝ SOUBOR SEHRAJE VÁM

GOGOLOVU

ŽENITBU

ZHUDEBNĚNOU ALOISEM JIRÁNKEM

HUDEBNÍ ÚPRAVA: JAN FRÝDA

VERŠOVÁNÍ TEXTU: VILÉM DUBSKÝ

VÝTVARNÍK: ARCH. VÁCLAV VÍCH

REŽIE: OLDŘICH NOVÝ

Nikolaj Vasiljevič Gogol. (1809—1852), básník a spisovatel, pocházel z nebohaté maloruské rodiny. Smysl pro literární činnost rozvíjel v něm příklad jeho otce Vasyla Gogola, maloruského herce a spisovatele divadelních her, které psal podle lidového vypravování. N. V. G. přišel v roce 1828 do Petrohradu, kde byl krátký čas úředníkem. Je zajímavé, že jeho první kniha, román-tická idylla ve verších, byla kritikou odmítnuta tak ostře, že autor zbývající výtisky skoupil a zničil. N. V. G. nesnášel kancelářskou službu a chtěl se státi hercem, což se mu i při jeho nesporném talentu nezdařilo. Od roku 1835 věnoval se úplně literatuře. Gogolova díla vyšla v několika překladech, v češtině téměř všechna. Ačkoliv je Gogol v základě povaha romantická, je přece průkopníkem ruského realismu. Jest jedním z nejgeniálnějších karikaturistů, ale jeho satira nešla nikdy proti systému, nýbrž proti lidem. Oškliví si bezduchost a vkládá jiskru poesie v duše svých zdánlivě nejvšednějších hrdinů.

Alois Jiránek, (nar. 5. září 1858 v Ledcích), žák Fibichův, klavírní pedagog na gymnasiu v Charkově, později v Praze. V Rusku pracoval skoro třicet let. Jeho dílem jsou písně, smíšené mužské sbory, klavírní skladby, trio, houslové sonaty, smyčcová kvarteta, symfonické skladby, opera *Dagmar* a hudební veselohra *Ženitba*.

Jan Frýda, který upravil a řídí Jiránkovu hudbu, je absolventem pražské konservatoře (mistrovská škola prof. Suka a prof. Kurze) a jeho dílem je *Balada o očích topičových* (op. 17), skladby klavírní, komorní a Symfonieta.

N. V. GOGOL:

ŽENITBA

Veselohra ve 3 dějstvích, kterou z ruštiny přeložil a zhudebnil

ALOIS JIRÁNEK

Úprava:

OLDŘICH NOVÝ

Postavy děje v pořadí, jak přicházejí na scénu:

Podkolesin, carský rada, úředník	OLDŘICH NOVÝ
Štěpán, jeho sluha	STANISLAV LUŽICKÝ
Tekla Ivánovna, zprostředkovatelka sňatků	HERMÍNA VOJTOVÁ
Kočkarev, přítel Podkolesinův	JINDRA LÁZNIČKA
Agáfja Tichonovna, kupecká dcera	KAMILA STRNADOVÁ LJUBA HERMANOVÁ
Arina Pantělejmónovna, její teta	BEDŘIŠKA MAJEROVÁ
Duňáška, služka	SLÁVKA DVOŘÁKOVÁ MARIE GEBLEROVÁ
Vajičko, exekutor	JINDŘICH DOLEŽAL
Anúčkin, pěchotní důstojník ve výslužbě	NORBERT STALICH
Ževákin, bývalý námořní důstojník	KAREL KALISTA
Starikóv, kupec	JINDŘICH FIŠER

Odehrává se asi před sto léty, od rána do večera.

Double-klavír: FRÝDA-KOTYZOVÁ

Balalajka: KAZANSKIJ.

HISTORIE ZHUDEBNĚNÉ ŽENITBY

je prostá: Několik měsíců po vypuknutí války přišel ke mně do kanceláře stařeček. Přinesl mně svůj překlad a klavírní výtah Ženitby, kterou v rukopise označil jako hudební veselohru a zadal ji k provozování. — Byl to Alois Jiránek, o němž se v několika řádcích dočítáte na druhé stránce programu. Nedlouho poté nebyly už ruské hry žádoucí a tak zůstala v našem archivu, kde překonala zlé doby a dočkala se dne, kdy jsme ji mohli s úctou vyzvednout k nastudování. A stařeček, téměř nevzpomínaný senior českých hudebníků, který bezmála třicet let umělecky pracoval v Rusku, se dočkal premiéry v měsíci svých osmdesátých sedmých narozenin. Byla upravena pietně po stránce hudební i textové pro Nové divadlo rukou citlivou všech zúčastněných spolupracovníků. Je to snad první světové provedení Ženitby s hudbou. Uvádíme ji s dvojitým klavírem na počest klavírního pedagoga Aloise Jiránka. V tomto hudebním útvaru začal jsem v Novém divadle před léty hudební veselohru provozovat a jsem šťasten, že za těchto okolností se k této formě mohu vrátit.

Neříkám časově, jako někteří dramaturgové, že postavy, které uvidíte na scéně, jsou buržoázními typy, které už vymřely, ale naopak tvrdím, že se svatba mnohde aranžuje za podobných okolností, že takoví Ženiši (jak Gogol svou hru původně nazval) jsou dnešní a dosud existují a doufám, že se budete při naší Ženitbě usmívat. A to je úkol Nového divadla: starat se o úsměv pracujícího člověka.

Oldřich Nový.